

Federaal ouderenbeleid 1999-2003: gewikt en gewogen

Johan Truyers

Prachtig toch, die *website* van minister Vandenbroucke!⁽¹⁾ Je vindt er niet enkel de belangrijkste beleidsdocumenten van de afgelopen vier jaar terug, maar bovendien een degelijke evaluatie van het eigen beleid. Hierbij gaat 'volledigheidshalve' niet enkel aandacht uit naar de sterke punten, ook de zwakke passeren de revue. De pijnpunten van het beleid worden zelfs door de minister erkend en met cijfers bevestigd.

U hebt het al begrepen. We maken hier geen evaluatie van de evaluatie, geen beoordeling van beleidsdocumenten die eenieder kan raadplegen. Ons uitgangspunt zijn de eigen prioriteiten van de ouderenbeweging van het ACW. De bevindingen van de gepensioneerden zelf vormen de toetssteen voor het gevoerde beleid.⁽²⁾

In mei 1993 hield de Kristelijke Beweging van Gepensioneerden (KBG) in het centrum van Brussel een manifestatie met vijftienduizend leden. Daar was een petitie-actie aan voorafgegaan, waarbij 350.000 petitieën vergaard werden. Drie slogans weerklonken: welvaarts-vaste pensioenen, betaalbare rusthuizen en afhankelijkheidsverzekering.

De prioriteiten ten opzichte van het actueel federaal ouderenbeleid richten zich nog

steeds op het inkomensbeleid en het zorgbeleid, met voor dit laatste aspect bijzondere aandacht voor het rusthuisdossier.

PENSIOENINKOMENSBELEID

De topprioriteit inzake pensioeninkomen blijft de welvaartsaanpassing. Een regelmatige aanpassing aan de stijging van lonen en wedden voorkomt een geleidelijke verarming. Bedoelde welvaartsvastheid staat in de wet ingeschreven, maar de regering kan zelf beslissen om die al dan niet toe te passen. In de jaren '70 en de beginjaren '80 konden de gepensioneerden regelmatig rekenen op een verhoging van hun pensioen naast de automatische indexaanpassing. Ook in het begin van de jaren '90 was er twee keer een welvaartsaanpassing. We geven hierbij de recente aanpassingen sinds 1999 in het werknemersstelsel.

Johan Truyers werkt op de
KBG-studiedienst.

Maand van uitvoering	Ingangsdatum pensioen	Toegekend percentage
April 1999	Voor 1991	4,5% premie
Februari 2000	Voor 1991	6% premie
Februari 2001	Voor 1991	6% premie
Januari 2002	Voor 1993	1%
Januari 2003	Voor 1993	1%
	1993, 1994 en 1995	2%

De welvaartspremies, ingevoerd op het einde van de vorige legislatuur, werden eenmalig toegekend in de maand van de uitbetaling en waren gebaseerd op het brutopensioenbedrag van diezelfde maand. Op jaarbasis bekeken, betekenden ze een reële welvaartsaanpassing van slechts 0,5%.

De zogenaamde 1% welvaartsaanpassing van januari 2002 betekende voor de gezinnen die al genoten van een welvaartspremie dan ook slechts een reële aanpassing van 0,5%, aangezien de premie kwam te vervallen.

Globaal kunnen we zeggen dat al de werknemerspensioenen ingegaan vóór 1995 in de loop van deze legislatuur een welvaartsaanpassing gekend hebben van 2%.

Om het pensioenbeleid inzake de welvaartsaanpassing te beoordelen, moeten we nagaan welke de opgelopen achterstand is van de gepensioneerden ten opzichte van de loonen- en wedde-ontwikkeling.

Om de gestegen welvaart in beeld te brengen, heb je een keuze uit diverse indicatoren.⁽³⁾

In tabel 1 baseren wij ons op de toegekende welvaartsverhoging voor het grensbedrag voor brugpensioenen zoals jaarlijks vastgesteld door de Nationale Arbeidsraad (NAR). Dit geeft ons een grotere legitimiteit qua toepassing ervan voor de sociale uitkeringen en de pensioenen in het bijzonder. Aangezien het cijfer van de NAR inclusief index is, trekken we er de indexaanpassingen van af.

Tabel 1 verduidelijkt dat het grensbedrag van het brugpensioen (NAR) tussen 1994 en 2003 met ongeveer 24,85% aangepast werd. Houden we rekening met de evolutie van de spilindex, betekent dit een welvaartsstijging van bijna 10%. Werknemerspensioenen ingegaan vóór 1994 zijn sindsdien (met inbegrip van de 2% verhoging toegekend tijdens deze legislatuur) met ongeveer 8% achtergebleven op de algemene loonontwikkeling. Je kunt ook zeggen dat deze pensioenen er tussen 1994 en 2003 haast 8% armer op werden.

Het resultaat van de sociale manifestatie van

Tabel 1. Evolutie welvaartsontwikkeling (NAR) en spilindex 1994-2003 (1994 = 100)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
NAR	100,00	104,05	104,05	106,10	108,88	110,19	113,52	117,18	120,71	124,85
Spilindex	100,00	102,00	102,00	104,04	106,12	106,12	108,24	110,40	112,62	114,92

mei 2001 - georganiseerd door de vakbonden en ondersteund door nagenoeg alle grote sociale organisaties - blijft dan ook uiterst pover.⁽⁴⁾

Het KBG-congres stelt voor de opgelopen achterstand aan te passen met een forfaitaire som, ongeacht de hoogte van het pensioenbedrag. Bovendien moeten de pensioenen jaarlijks procentueel aan de gestegen welvaart aangepast worden, op basis van de welvaartsstijging zoals vastgesteld door de NAR. Met dit laatste bevestigen de gepensioneerden hun blijvend geloof in het verzekeringsprincipe van het wettelijk pensioenstelsel. Het pensioen moet in redelijke verhouding staan tot de bijdragen die elk een er voor betaald heeft. Met behoud van een vlot toegankelijk minimum en een maximum, gekoppeld aan een geactualiseerd loon- en bijdragenplafond.

In het kader van de vergrijzing en het behoud van een behoorlijk wettelijk stelsel is de verdere uitbouw van het Zilverfonds dan ook noodzakelijk. De financiering moet evenwel meer structureel gegarandeerd en geconsolideerd worden.

Met meer argwaan wordt de wettelijke uitbouw van de zogenaamde tweede pijler⁽⁵⁾ gadegeslagen. Dit is de meest ingrijpende hervorming in het pensioenbeleid van de afgelopen decennia. Niet de democratisering en de versterking van de solidariteitsmechanismen van deze tweede pijler stellen de gepensioneerden in vraag. Wel het reële gevaar dat de wettelijke uitbouw ervan het (maatschappelijk) belang van de eerste pijler (financieel) zal ondermijnen. Niet enkel een mogelijke vermindering van de overheidsmiddelen baart zorgen, maar vooral de lagere

Johan Truyers

In het kader van de vergrijzing en het behoud van een behoorlijk wettelijk stelsel is de verdere uitbouw van het Zilverfonds noodzakelijk.

”

parafiscaliteit van deze tweede pijler kan het belang, de verdere uitbouw en de financiering van de eerste pijler ondergraven. Er is met andere woorden geen rechtstreekse financiële stroom van de tweede naar de eerste pijler. Het maatschappelijk draagvlak van de nieuwe wet is bovendien vrij groot. Op 12 juli

2001 werd immers via een 'gezamenlijke verklaring' van de regering en de sociale partners de doelstelling bevestigd om aanvullende pensioenstelsels te democratiseren, vooral via bij CAO onderhandelde sectorale pensioenplannen als fundamenteel onderdeel van het pensioenbeleid.

Van de actueel gepensioneerde werknemers geniet slechts 27% van een aanvullend pensioen. Het overgrote deel blijft voor zijn pensioeninkomen volledig afhankelijk van de eerste pijler.

"Het wettelijk pensioen, dus de eerste pijler, blijft de sterkste waarborg voor het grootst aantal gepensioneerden. Het verdient derhalve prioritaire aandacht omdat het inkomensvervangende peil ervan nog vaak ontoereikend is; met name mag dit peil niet laag gehouden of neerwaarts gedrukt worden ten gunste van een verdere ontwikkeling van de tweede pijler".⁽⁶⁾

Ter vervollediging van het inkomensbeleid dienen nog enkele andere initiatieven vermeld.

Modernisering van de bijstandsstelsels

In 2001 werd het meer dan dertig jaar oude stelsel van het Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden vervangen door de Inkomensgarantie voor Ouderen. Mannen en vrouwen worden sindsdien gelijk behandeld, de feitelijk-

ke gezinstoestand kwam in de plaats van de burgerlijke staat en het onderzoek naar de bestaansmiddelen werd versoepeld. Het gewaarborgd minimum (inclusief hervorming) werd tijdens deze legislatuur een drietal keer aangepast, wat neerkomt op een stijging van 9,7% voor alleenstaanden boven de index.

Minimumpensioenen

De minimumpensioenen van het werknemersstelsel werden verhoogd op 1 juli 2000 en op 1 april 2003. De gecumuleerde stijging bedroeg 7,2%.

Je mag dan ook zeggen dat beide minima gedurende deze legislatuur sterker gestegen zijn dan de welvaart. De minima zijn er ook in deze beleidsperiode steviger op vooruitgegaan dan de wettelijke pensioenen. Niet voor niets komen de oudste wettelijke pensioenen dicht in de buurt van deze wettelijke minima. Hoe langer je leeft, hoe hoger de kans op een minimumpensioen!⁽⁷⁾

Actieve welvaartsstaat, ook voor gepensioneerden

Het halftijds pensioen - met mogelijkheid van deeltijds werken - kwam er niet. Wel werd op 1 januari 2002 een nieuw systeem van tijdskrediet ingevoerd, waarbij vijftigplussers bij halftijdse tewerkstelling volledige pensioenrechten blijven behouden tot aan de wettelijke pensioenleeftijd.

In de marge van het discours over de actieve welvaartsstaat kwam vooral de toegelaten arbeid voor gepensioneerden aan bod. Fientje Moerman (VLD) wenste zelfs een onbeperkte

cumul met het wettelijk pensioen toe te laten. Uiteindelijk werden de inkomensgrenzen van de toegelaten arbeid met 50% verhoogd. Gepensioneerden - die de wettelijke pensioenleeftijd bereikt hebben - mogen dus meer bijverdienen, vooraleer een pensioenvermindering wordt toegepast.

Opvallend is dat deze thematiek voor KBG nooit een topprioriteit geweest is. De redenen liggen voor de hand. Het zijn voornamelijk de hogere inkomens (lees: hoger opgeleiden) die de inkomensgrenzen overschrijden. Bovendien zit het gevaar erin dat, in plaats van noodzakelijke welvaartsaanpassingen, gepensioneerden zich (moreel) verplicht zullen voelen om opnieuw beroepsactief te worden om hun (laag) pensioeninkomen te verhogen.

Laten we wel wezen, de voorgestelde maatregel van Fientje Moerman (onbeperkte cumul) past in een bepaalde visie op tewerkstelling. De aanpassingen

op de wetgeving op de toegelaten arbeid voor gepensioneerden heeft steeds de economische evolutie gevolgd. In tijden van hoge werkloosheid werd de wetgeving negatief aangepast voor bijklussende gepensioneerden, bij tekorten op de arbeidsmarkt daarentegen positief. In KBG noemt men dit het 'jojo-effect' van deze wetgeving. Laten we dus gewoon afwachten wat het economisch klimaat zal zijn tijdens de volgende legislatuur!

Gevolgen van de belastinghervorming

Vooreerst is er de fiscale gelijkheid tussen gehuwden en samenwonenden. Vanaf aanslagjaar 2005 geldt nog slechts eenzelfde belastingvrij minimum voor iedere belastingplichtige (5.350 euro). Bovendien zal in plaats

Johan Truyers

Op het KBG-congres werden heel wat vragen gesteld bij de concrete administratieve uitvoering van de wet op de maximumfactuur.

”

van het toekennen van het verhoogd gezinsbedrag vanaf aanslagjaar 2005 elke partner een individueel toegekende belastingvermindering genieten die voordeliger uitkomt, behalve voor de gezinspensioenen want die leveren in. De belastingvermindering blijft slechts één maal toegekend en aan een lager bedrag dan het actuele.⁽⁸⁾

Niettegenstaande KBG altijd voorstander geweest is van het fiscaal wegwerken van het onderscheid tussen gehuwden en samenwonenden, heeft de beweging er steeds op gewezen dat de belastinghervorming eveneens moet spelen voor de werkelijk alleenwonende alleenstaanden. Zij zijn immers de grootste dupe van deze operatie. Ze verliezen hun hoger belastingvrij minimum.

HET RUSTHUISDOSSIER (ROB-RVT)

Voor zwaar zorgbehoevende rusthuispersonen (B- en C-categorie) die in een gewoon rustoordbed (ROB) opgenomen zijn, geldt tot op vandaag een lagere personeelsfinanciering (zie tabel 2). Dit is reeds jaren één van de grote strijdpunten van KBG in dit dossier.

Uit het KBG-VVI-rusthuisonderzoek van 19959 bleek reeds dat in Vlaanderen de vzw-rusthuizen, ook voor de personeelsomkadering van hun ROB-bedden, voldeden aan de zwaardere personeelsomkadering van de RVT-

bedden. Deze kosten werden en worden verhaald op de rusthuisbewoners, met hogere rusthuisprijzen tot gevolg. De resultaten van dit onderzoek, samen met nationale en provinciale acties, hadden een eerste protocolakkoord (9 juni 1997) tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten tot gevolg. Het liep over een periode van vijf jaar en maakte het mogelijk dat er gedurende deze periode jaarlijks vijfduizend ROB-bedden omgeschakeld werden tot RVT-bed.

De reconversie van het vorig protocolakkoord werd afgerond midden 2002.

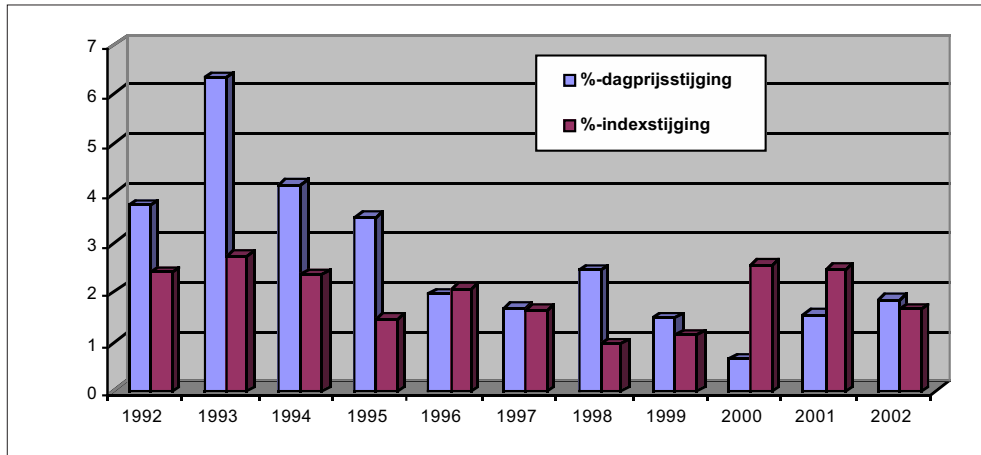
Er werd tijdens deze legislatuur een tweede protocolakkoord afgesloten tussen de federale overheid en de gewesten en gemeenschappen. De looptijd ervan is nu echter slechts één jaar (2003).

Wij blijven dit dé gemiste kans vinden van minister Vandenbroucke voor een meer rechtvaardige financiering van de rusthuissector. Volgens RIZIV-cijfers van maart 2001 waren er in Vlaanderen nog steeds 16.150 ROB-bedden met zorgbehoevendenden die voldoen aan de strengere criteria van de RVT-omkadering, maar waarvoor slechts een ROB-tussenkomst uitgekeerd wordt. Grafiek 1 verduidelijkt de gunstige invloed van de reconversie van ROB naar RVT (1997-2002). Hij duidt aan dat er tot en met 1995 jaarlijks scherpe prijsstijgingen

Tabel 2. Actuele financiering ROB-RVT (vanaf 1 oktober 2002)

Afhankelijkheidscategorieën ⁽¹⁰⁾			
ROB		RVT	
Forfait O	1,25 euro		
Forfait A	8,48 euro		
Forfait B	25,64 euro	Forfait B	45,90 euro
Forfait C	36,70 euro	Forfait C	51,77 euro
Forfait C+	38,61 euro	Forfait Cd	53,58 euro

Grafiek 1. Jaarlijkse procentuele dagprijsstijging (Vlaanderen) in vergelijking met de indexstijging (1992-2002) (Bron: ministerie van Economische Zaken, eigen verwerking)

waren in vergelijking met de indextoename. Vanaf 1997 zien we een meer gematigd effect optreden. Vanaf 2000 is de indexstijging zelfs merkkelijk hoger dan de dagprijsstijging. Het is onze overtuiging dat dit een gunstig effect is van de reconversie van de ROB-bedden.⁽¹¹⁾

KBG had er alvast op gerekend, na de manifestaties met de rusthuissector in Oostende en Leuven (respectievelijk juli en september 2002), dat de huidige regering definitief

komaf ging maken met deze onrechtvaardige financieringswijze. Het protocolakkoord is slechts voor één jaar en voorziet in een te beperkte reconversie.

Het KBG-congres is terzake duidelijk. Het spreekt niet enkel over een gemiste kans, maar opent nu reeds het debat over de grote verschillen in personeelsomkadering tussen RVT's en de *nursinghomes* voor gehandicapten (zie tabel 3).

Tabel 3. Vergelijking personeelsomkadering per dertig bewoners

Rusthuizen RVT-omkadering voor Cd's (= zwaarst zorgbehoevenden)		Nursinghome (Vlaanderen)	
Zorg	13 VTE	Zorg	26,5 VTE
Onderhoud/keuken/techn. dienst	0 VTE	Onderhoud/keuken/ techn. dienst	5,5 VTE
Administratie	0 VTE	Administratie	3 VTE
Totaal	13 VTE	Totaal	35 VTE

Tabel 3 verduidelijkt dat, ook bij een volledige reconversie naar RVT-bedden, er nog een hele weg te gaan is om in de rusthuissector te evolueren naar een personeelsomkadering die overeenstemt met vergelijkbare sectoren.

Een belangrijk hoofdstuk in het KBG-congres is voorbehouden aan de onderlinge vergelijkbaarheid van de dagprijzen.⁽¹²⁾ Het is op dit ogenblik onmogelijk om als buitenstaander de rusthuisdagprijzen met mekaar te vergelijken. Die zijn immers alle uit verschillende componenten samengesteld, gaande van minimale dienstverlening tot *all-in*-prijzen. Het KBG-congresdocument zegt dan ook: "Een verantwoorde keuze vereist (...) een degelijke prijs-kwaliteitverhouding. De rusthuisdagprijs moet een *all-in*-prijs worden met een vastgelegd basispakket aan hulp- en dienstverlening dat voor alle rusthuizen hetzelfde omvat. Extra en specifieke hulp- en dienstverleningspakketten moeten duidelijk in de schriftelijke overeenkomst (huisreglement) opgenomen worden met hun financiële weerslag voor de bewoners. De overheid dient een duidelijker beleid uit te werken ten aanzien van initiatieven die een gezonde prijs-kwaliteitverhouding niet kunnen garanderen." Dit laatste slaat vooral op de faillissementen van de commerciële rusthuizen van Overijse en Herent. Tabel 4 maakt duidelijk wat de juiste achtergrond is.

Toekomstige rusthuisbewoners die zich enkel laten leiden door de geafficheerde dagprijs zullen kiezen voor opname in een commercieel rusthuis. Diens gemiddelde dagprijs ligt immers 3,2% lager dan in de publieke en zelfs 9,2% lager dan in de vzw-sector. Laat men zich evenwel leiden door een prijs-kwaliteitverhouding uitgedrukt in voltijdsequivalenten (VTE), dan kiest men best voor de publieke sector die 7% goedkoper is dan de vzw- en zelfs 57% goedkoper dan de commerciële sector.

Toekomstige ministers bevoegd voor de rusthuissector zal KBG dan ook adviseren om bij de geafficheerde dagprijzen ook de personeelsomkadering mee op te nemen.

Een laatste element ter beoordeling van het rusthuisdossier is uiteraard de onderhoudsplicht voor rusthuisbewoners.

De onderhoudsplicht van kinderen bij opname van ouders in een rusthuis stond hoog op de politieke agenda. Moet ze worden afgeschaft, behouden of aangepast? Meer dan zesduizend mensen zijn ingegaan op de vraag van ACW en KBG om hierover te debatteren. De grote belangstelling, de levendige discussies en confrontaties tonen aan dat dergelijke thema's de ACW-KBG-achterban meer dan beroeren.

Ook op het KBG-congres is nog flink gedebatteerd over het al dan niet afschaffen

Tabel 4. Prijs-kwaliteit afgemeten in functie van personeelsomkadering (België)

	Gemiddelde prijs	VTE per bed	Gemiddelde prijs per VTE
OCMW	100	0,52	100
VZW	106	0,51	107
Commercieel	96,8	0,32	157

Bron: Jan Hertogen, SELV (Studie-Eenheid LBC-NVK in VESOFO [Vereniging van de sociaal-economische fondsen in de *non-profit*sector]), 2002.

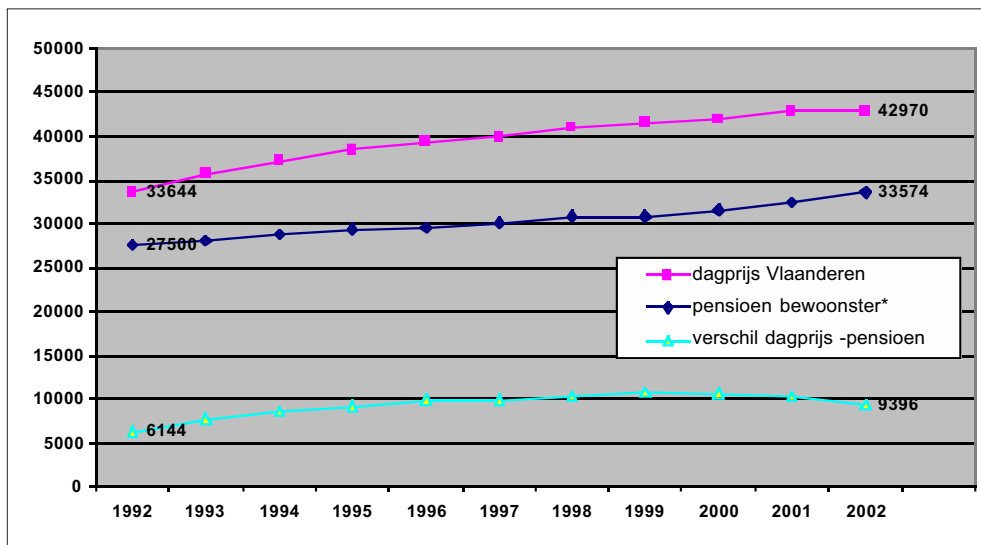
(SP.a-voorstel) van de onderhoudsplicht. Uiteindelijk is het gekende standpunt behouden gebleven. We wensen de onderhoudsplicht (lees: familiale solidariteit) te behouden, mits de spelregels (lees: inkomensgrenzen) serieus aangepast worden. Het vrijgesteld inkomen moet verdubbeld worden en de onderhoudsplichtige bijdrage geplafonneerd. De terugvorderingsschaal moet dezelfde worden voor alle OCMW's, waardoor de actuele verschillen tussen de gemeenten onderling verdwijnen. De voorgestelde aanpassing zal er toe leiden dat de onderhoudsplicht enkel behouden blijft voor de hogere inkomens.⁽¹³⁾ De bespreking in de commissie Sociale Zaken heeft niet geleid tot wijziging van de desbetreffende wetgeving. Het SP.a-voorstel

(afschaffing) stond lijnrecht tegenover het VLD-voorstel (wijziging) en CD&V-voorstel (grondige wijziging). Als compromis werd het gegarandeerd zakgeld unaniem aangenomen (75 euro per maand). Dit zal evenwel deze legislatuur niet meer ter stemming voorgelegd worden aan de Kamer.

In figuur 1 wordt een vergelijking gemaakt tussen de evolutie van de rusthuisdagprijs in Vlaanderen en het gemiddeld overlevingspensioen volledige loopbaan (zie voetnoot bij grafiek). Conclusie: zelfs deze 'betere' pensioeninkomens volstaan geenszins om de dagprijs in een rusthuis te betalen. De dagprijs houdt bovendien geen rekening met supplementen (kapper, persoonlijke was,

Globale beoordeling van het rusthuisdossier

Figuur 1. Evolutie van de rusthuisdagprijs in Vlaanderen en van het werknemerspensioen (*), 1992-2002 - absolute bedragen in BEF.

(*) Het betreft hier het overlevingspensioen van een vrouw die in 2002 85 jaar oud zal worden. Dit is ongeveer de gemiddelde leeftijd van de rusthuisbewoners. Tachtig procent ervan is vrouw. We hebben dan ook geopteerd voor het gemiddeld overlevingspensioen (= meest voorkomend) voor een volledige loopbaan. Dit houdt in dat onvolledige loopbanen in het werknemersstelsel, minimumpensioenen, pensioen van zelfstandigen en de gewaarborgde inkomens alleszins lager liggen dan het hier aangeduide bedrag. Enkel overheidspensioenen scoren in de meeste gevallen hoger.

incontinentiemateriaal, voetverzorging...) of ziektekosten (huisarts, geneesmiddelen, ziekenhuisopname...). De gemiddelde maandelijkse persoonlijke uitgaven voor rusthuisbewoners liggen gemiddeld dan ook hoger dan 50.000 BEF per maand.

Globaal mogen we zeggen dat de sterke prijsstijgingen (en ook het verschil tussen pensioeninkomen en dagprijs) uit de eerste helft van de jaren '90, tijdens deze legislatuur gestabiliseerd zijn, maar op een permanent hoog niveau.

OVERHEIDSTUSSENKOMST IN ZIEKTE- EN ZORGCOSTEN VAN DE PATIENT

Maximumfactuur⁽¹⁴⁾

De Maximumfactuur (MAF) zorgt ervoor dat elk gezin niet méér dan een bepaald bedrag moet uitgeven voor gezondheidszorg in functie van het gezinsinkomen. Op het KBG-congres werden heel wat vragen gesteld bij de concrete administratieve uitvoering van deze wet. Vooral de fiscale MAF stelt nogal wat problemen. Ook inzake de controle of alle persoonlijke uitgaven ook daadwerkelijk opgenomen werden in de teller, bestaan heel wat onduidelijkheden. Het congres vraagt dat de wetgever een meer cliëntgerichte dienstverlening mogelijk maakt voor de ziekenfondsen.

Voor de toekomst vraagt het congres een degelijke studie over de feitelijke stijging van de RIZIV-facturen en de werkelijke uitgaven voor de patiënt. Zo moeten de ziektekosten van de rusthuisfactuur, waar de ziekteverzekering momenteel niet voor tussenkomt, mee opgenomen worden in de MAF-teller.⁽¹⁵⁾

Johan Truyers

Meer dan zesduizend mensen zijn ingegaan op de vraag van ACW en KBG om te debatteren over de onderhoudsplicht voor rusthuisbewoners.

”

Afhankelijkheidsverzekering

Velen zullen zich wellicht afvragen wat deze *topic* hier nog komt doen. Is de zorgverzekering niet gerealiseerd door de Vlaamse overheid? Heeft de federale overheid zich niet neergelegd bij de bevoegdheidsverdeling met gewesten en gemeenschappen op

dit terrein?

We gaan akkoord dat noch in de regeringsverklaring noch tijdens deze legislatuur de afhankelijkheids- of autonomieverzekering op enige wijze in de actualiteit is geweest. Toch is het net deze regering die het meest verwezenlijkt heeft voor zwaar zorgbehoevende ouderen met een laag inkomen.

Naast de MAF is er immers de sterke uitbreiding van de 'Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden'.⁽¹⁶⁾ Voor 65-plussers is die de tegenhanger van de tegemoetkomingen voor gehandicapten op actieve leeftijd.⁽¹⁷⁾

Drie belangrijke wijzigingen werden doorgevoerd:

- sinds 1 januari 2000 worden ouders die inwonen met kinderen niet langer meer beschouwd als samenwonend, maar als alleenstaand. Hierdoor wordt de mantelzorg minder vlug ontmoedigd. In hoeverre deze wijziging zal standhouden, moeten we nog afwachten. De wetgever heeft zich voorgenomen om vóór 1 juli te komen tot een meer eenvormige omschrijving van het begrip 'gerechtigden' *conferatur* de IGO-wetgeving;
- het verlies van 2/3 van deze uitkering bij opname in een rusthuis (onder bepaalde voorwaarden) werd per 1 januari 2003 opgeheven. Ongeveer 3.400 rusthuisbewoners zullen hierdoor automatisch een hogere tegemoetkoming ontvangen;
- de belangrijkste aanpassing betreft de verhoging van de inkomensgrenzen. Die werden

op 1 januari 2003 opgetrokken tot het minimumpensioen voor werknemers.⁽¹⁸⁾ Het betreft hier de uitvoering van een ACV-voorstel inzake afhankelijkheidsverzekering van 1993.⁽¹⁹⁾ Deze eis werd opnieuw opgenomen naar aanleiding van de sociale manifestatie van mei 2001.

Om voor de hoogste tegemoetkoming (categorie 5) in aanmerking te komen, mag voor alleenstaanden de pensioeninkomensgrens niet hoger liggen dan 1.364,62 euro per maand. Het niveau van de (oudste) werknemerspensioenen kennende, mogen we terecht spreken van een 'quasi afhankelijkheidsverzekering' op federaal niveau.

Het KBG-congres suggereert bovendien om deze uitkering om te vormen tot een univer-

Johan Truyers

De thematiek van de toegelaten arbeid voor gepensioneerden is voor KBG nooit een top-prioriteit geweest.

”

sele uitkering, zonder onderzoek naar inkomen en bestaansmiddelen. Zodat we kunnen spreken van een volwaardige afhankelijkheidsverzekering op federaal niveau.

De globale impact van deze hervorming kan momenteel (nog) niet berekend worden. Het blijft evenwel onze overtuiging dat ze een belangrijke stap is in het betaalbaar houden van de kosten voor zorgbehoefendheid voor ouderen met een laag tot gemiddeld pensioeninkomen. De hervorming is bijna geruisloos tot stand gebracht. Mogelijke rechthebbenden dienen deze weinig gekende tegemoetkoming zelf aan te vragen. KBG voorziet in samenwerking met LCM in een informatiecampagne vanaf juli 2003. Zo hopen we een mogelijk 'Matheuseffect' tot een minimum te beperken.

(1) <http://vandenbroucke.fgov.be>

(2) Op 28 maart 2003 vond in Blankenberge het politiek congres plaats van de KBG. Er werd zowel een evaluatie gemaakt van de afgelopen legislatuur als de prioriteiten vastgelegd voor de komende beleidsperiode.

(3) Zie hiervoor Cantillon B., De Maesschalck V. en Van Dam R., Welvaarstvastheid en adequaatheid van de sociale minima 1970-2001, *CSB-berichten*, november 2001, 74 blz.

(4) Hun eis betrof een algehele verhoging van de sociale uitkeringen met 3% en de invoering van een jaarlijkse welvaarstaanpassing.

(5) De uitvoeringsbesluiten van de wetgeving op de aanvullende pensioenen zijn momenteel in uitvoering. De wetgeving treedt in voege vanaf 1 januari 2004.

(6) Deleecq Herman, Wettelijke en aanvullende pensioenen, complement of concurrent?, *CSB-berichten*, december 2002, blz. 14.

(7) Negentigjarige vrouwen met een overlevingspensioen van een werknemer met volledige loopbaan hebben gemiddeld maximaal 9 euro per maand meer dan het wettelijk minimumpensioen. Velen zullen ook effectief het minimumpensioen ontvangen (RROP-jaarlijkse statistiek voor pensioengerechtigden, 2002, blz. 214).

(8) Voor gezinnen met één pensioen vraagt het KBG-congres een aanpassing van het huwelijksquotiënt van de huidige 70-30 naar een 50-50 verhouding.

(9) Claeys Tom & Truyers Johan, Resultaten van het KBG-onderzoek van de VVI-rusthuizen in Vlaanderen, *De gids op maatschappelijk gebied*, februari 1996, blz. 155 e.v.

(10) Ter vergelijking: de Nederlandse AWBZ betaalt ongeveer 105 euro per dag per oudere die in een Belgisch rusthuis verblijft.

(11) Mogelijke (on)gunstige effecten van de uitvoering van de CAO voor het rusthuispersoneel worden voor het eerst zichtbaar in 2002.

(12) De minister heeft getracht dagprijsvergelijkingen in de toekomst mogelijk te maken. Hij heeft hiertoe een aantal voorstellen gelanceerd, de zogenaamde *all-in-prijzen*. Het is evenwel bij nobele voornemens gebleven.

(13) Concreet voorbeeld. Een alleenstaande met 2.500 euro belastbaar inkomen per maand zal niet meer hoeven tussen te komen. Als een alleenstaande pakweg 2.600 euro belastbaar inkomen per maand verdient, zal hij of zij nog voor 'zegge en schrijve' 125 euro op jaarbasis moeten tussenkomen.

(14) Zie hiervoor het artikel elders in dit nummer dat de ziekteverzekering behandelt.

(15) ROB's met een RVT-personeelsomkadering.

(16) Bevoegdheid van regeringscommissaris Greet van Gool, toegevoegd aan minister Vandenbroucke.

(17) Met name de Inkomens tegemoetkoming en de Integratietegemoetkoming.

(18) Zij volgt evenwel niet automatisch de verhoging van het minimumpensioen voor werknemers, waardoor de inkomensgrens van deze tegemoetkoming sinds 1 april reeds lager ligt dan het wettelijk minimumpensioen voor werknemers dat toen verhoogd werd met ongeveer 3,8%.

(19) ACV-studiedienst, *Nota betreffende de afhankelijkheidsverzekering*, voorstel werkgroep Sociale Zekerheid, Brussel, februari 1993.